

CLEMENS KRAFT

Fridtjof Nansens plass 6
0160 OSLO

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstuen
0301 OSLO

Sendt pr. epost til Erlend Støle Hansen (esha@nve.no) og Øystein Grundt (oeqr@nve.no)

Oslo, den 21.06.2017

Kommentarer fra Clemens Kraft AS til høringsuttalelser for Sandvassåna kraftverk (saksnr.) Lyngsåna kraftverk (saksnr.) og Storåna kraftverk (saksnr.) i Hjelmeland kommune

Vi viser til innkomne høringsuttalelser for Sandvassåna, Lyngsåna og Storåna i Hjelmeland kommune (i felleskap benevnt som «Hjelmeland-prosjektene»). Uttalelsene omhandler gjennomgående prosjektene under ett og vi velger derfor å kommentere høringsuttalelsene samlet.

Innkomne høringsuttalelser vedr. Hjelmeland-prosjektene er grundig gjennomgått og tas til etterretning. Clemens Kraft har respekt for det store engasjementet som kommer til uttrykk lokalt i regionen og de faglige vurderinger som fremgår av flere av høringsuttalelsene. Etter folkemøtet på Hjelmeland den 26. april 2017, har Clemens Kraft trukket søknad om regulering av Sandvatnet i søknaden for Sandvassåna.

Vi velger innledningsvis å kommentere enkelte gjennomgående punkter i høringsuttalelsene med den hensikt å nyansere det helhetsbildet som fremkommer av høringsrunden. Vi vurderer det som viktig å kommentere mulige positive konsekvenser av Hjelmeland-prosjektene spesielt og småkraftutbygging generelt for å balansere det inntrykket man danner seg ut fra høringsuttalelsene.

Vedrørende vannkraftmålet i Rogaland og positive ringvirkninger av småkraftutbygging

Flere av høringsuttalelsene refererer til «Regionalplan for energi og klima i Rogaland (2010)» og et overordnet mål om 500 GWh i ny vannkraftproduksjon i Rogaland innen 2020. Det uttales fra flere av høringspartene at målet på 250 GWh i nye småkraftanlegg er overoppfyllt som en konsekvens av at det er gitt småkraftkonsesjoner på til sammen 336 GWh i Rogaland. I henhold til NVEs oversikt over igangsatte vannkraftverk er det i perioden 2010-2017 satt i produksjon 297 nye GWh i Rogaland. Av dette utgjør 205 GWh småkraft og minikraft med installert effekt mindre enn 10 MW. Vi velger å kommentere dette for å nyansere påstandene om at målsettinger om ny vannkraft i Rogaland innen 2020 er overoppfyllt. Vår erfaring som småkraftutbygger tilsier at de beste prosjektene realiseres først. I følge Småkraftforeninga er

det 400 til 450 norske småkraftkonsesjoner (<10 MW) som ikke er utbygd. Årsakene til dette er flere; manglende nettilgang, høye utbyggingskostnader, begrensninger tilknyttet finansiering m.m. Det er grunn til å anta at mange av disse konsesjonene ikke vil bli realisert. Clemens Kraft mener at dette også er situasjonen i Rogaland. Konsesjoner til potensielt gode prosjekter med volum og gunstig utbyggingskostnad vil kunne bidra til at vannkraftmålet oppnås. En eventuell overoppfylling av fastsatt vannkraftmål vurderes heller ikke som så ensidig negativt med bakgrunn i de positive konsekvenser som følger av vannkraft som ren og fornybar energikilde kombinert med ringvirkninger i lokalsamfunnet. Vi vurderer de vedtatte målsettinger som fornuftige i et fylke som kjennetegnes av betydelige omstillingsbehov. Vårt arbeid med å realisere et «Hjelmeland-cluster» i småkraftsammenheng vil være et viktig bidrag i denne sammenheng.

For Clemens Kraft har det også vært naturlig å bygge videre på de gode erfaringene vi har hatt i arbeidet med å realisere kraftverk i Ullestadåna og Tverråna. Disse to prosjektene ble ferdigstilt i 2016 i samsvar med opprinnelig utbyggingsbudsjett og godkjente detaljplaner. Clemens Kraft har også fått konsesjon på bygging av Øvre Ullestadåna. Dette, kombinert med eventuelle nye konsesjoner i Hjelmeland, vil kunne gi gode bidrag til utviklingen av næringsgrunnlaget i området. Et Hjelmeland-cluster vil gi betydelige ringvirkninger i utbyggingsfasen. En fersk analyse gjennomført av THEMA Consulting på oppdrag fra Småkraftforeninga dokumenterer at ca. 50 % av utbyggingsbudsjettet i en gjennomsnittlig småkraftutbygging kjøpes lokalt. Falleieinntekter, eiendomsskatt og arbeidsplasser bidrar lokalt i en driftsfase som vil strekke seg langt inn i fremtiden. Ringvirkninger av prosjektene oppleves gjennomgående som positive i lokalmiljøene både i utbyggings- og driftsfasen.

Vedrørende samarbeid med fallrettseiere

Etter ønske fra flertallet av grunneiere har vi videreført det arbeidet som ble påbegynt av grunneiere i Hjelmeland-prosjektene, hvor det da ble søkt om konsesjon i 2013, dette ut fra et legitimt ønske om å styrke næringsgrunnlaget både for grunneierne og lokalsamfunnet. Ut ifra de opplysninger man hadde forut for søknadstidspunktet ble det inngått avtaler med en større andel av de aktuelle rettighetshaverne. Uavklarte grunneierforhold er videre søkt avklart ved behandling i jordskifteretten, hvorved man er kjent med at mulige nye, og på søknadstidspunktet ukjente rettighetshavere har kommet til i sakene. Sett hen til grunneierforhold som er til behandling i jordskifteretten fordrer dette at Clemens Kraft avventer til sakene har fått sin avslutning og alle berørte grunneierforhold er endelig klarlagt.

Vedrørende kunnskapsgrunnlaget i søknadene og biologisk-mangfold-rapporter

Clemens Kraft tar til etterretning de funn som er gjort tilknyttet biologisk mangfold i tilleggsundersøkelser gjennomført av Fylkesmannen. I henhold til vanlig prosedyre har Clemens Kraft engasjert et eksternt konsulentfirma til å lage en rapport over biologisk mangfold for de ulike prosjektene. NVE har godkjent disse rapportene som vedlegg til konsesjonssøknaden og vi forholder oss til dette.

Vedrørende konsekvenser som følge av småkraftutbygging

Vi har også respekt for de argumenter som fremføres i forhold til «føre-var-prinsippet». Det bør imidlertid tillegges vekt at de omsøkte utbyggingsplanene planlegges i områder som allerede er berørt av kraftutbygginger historisk. Kvinesdal- og Gloppen kommune er eksempler på såkalte

kraftkommuner som har gjennomført småkraftutbygging i områder som allerede er berørt av kraftutbygginger historisk. Småkraftutbyggingen har gitt gode bidrag til lokalt næringsgrunnlag uten at de negative konsekvensene oppleves som vesentlige i ettertid.

Vi bestrider ikke at vannføringen i Hjelmeland-prosjektene reduseres vesentlig, men vil samtidig hevde at de negative konsekvensene av dette vil fremstå som langt mindre omfattende enn det bildet som tegnes i høringsuttalelsene. Vår erfaring bygger på realisering av mer enn 20 småkraftprosjekter i egen regi samt erfaringer fra småkraftutbygging generelt. Gjennomgående oppleves de negative konsekvensene i kjølvannet av denne typen utbygginger som mindre enn fryktet i utgangspunktet, både i forhold til friluftsinnteresser, biologisk mangfold m.m. Vi har gode eksempler på dette fra egne småkraftprosjekter både i Rogaland og i andre kommuner. Ullestadåna og Tverråna (ferdigstilt i 2016) er etter vår mening et godt eksempel på en skånsom utbygging der det er tatt hensyn til lokalt miljø. Dette erfaringsgrunnlaget vil eventuelt kunne utdypes av NVE som også har en kontroll- og oppfølgingsrolle i forhold til bygde småkraftverk.

Vedrørende andre næringer i Hjelmeland

Dersom vi trekker paralleller til andre næringer i Hjelmeland er det tilsynelatende gitt gode rammebetingelser for vekst og utvikling. Både utbyggingen av mineral/sandtak og opprettsnæringen i kommunen er eksempler på næringer hvor man kan argumentere for større negative konsekvenser på biologisk mangfold og naturkvalitet. Det oppleves derfor som noe unyansert at Hjelmeland-prosjektene skal bli møtt med så vidt massiv lokal motstand.

Clemens Krafts kommentarer til enkeltuttalelsene

Rogaland Fylkeskommune fremmer innsigelse mot utbygging av Sandvassåna, Lyngsåna og Storåna.

Fylkesrådmannens vurdering er at ulempene for almenne interesser overstiger fordelene ved alle tre prosjekter og viser til «Strategidokumentet for Småkraftverk i Rogaland».

Fylkeskommunen mener at søknadene strider det regionale hovedmålet i strategidokumentet for småkraftverk. Dette da de anser at konsekvensene for annen arealbruk og naturverdier ikke er akseptable og at prosjekter som fører til negativ virkning på nasjonale verdier som hovedregel ikke skal anbefales utbygd.

Clemens Kraft tar Fylkesrådmannens uttalelse til etterretning og henviser til våre generelle kommentarer over.

Fylkesmannen i Rogaland mener bygging av Storåna og Lyngsåna kraftverk vil ha stor negativ innvirkning på nasjonale og vesentlige regionale interesser innen natur, landskap og friluftsliv og fremmer derfor innsigelse på disse to prosjektene. Fylkesmannen gir videre faglig råd til NVE om å ikke innvilge konsesjon til bygging av Sandvassåna kraftverk ut fra hensynet til område uten vesentlige inngrep innenfor det som er foreslått og vurdert faglig som den første nasjonalparken i Rogaland.

Fylkesmannens uttalelse tas til etterretning. Clemens Kraft henviser til våre generelle kommentarer over. Utover dette vil vi presisere at omsøkt minstevannføring fra inntakene hindrer tørrlegging av elvene. Restfeltet nedenfor inntaket og de bekker som renner inn i elvene vil bidra til å opprettholde vannføringen også nedenfor inntakene. Selv om vannføringen blir

reduisert på disse strekningene vil minstevannføringen sammen med vannføringen som kommer fra restfeltet opprettholde en visuell verdi på elvene. Ut over redusert vannføring vil inngrepene fra disse prosjektene bli veldig begrenset siden store deler av anleggene legges inne i fjellet. Vi tillater oss derfor å stille spørsmål ved om inngrep og konsekvenser vil være så vidt omfattende som det man kan få inntrykket av i Fylkesmannens uttalelse.

Hjelmeland kommune konkluderer sin uttalelse (som behandles av kommunestyret den 21. juni) med at de tre planlagte kraftutbyggingsprosjektene vil hver for seg og samlet kunne bidra positivt i form av å forsyne samfunnet med ren og fornybar energi. De vil også kunne tilføre kommunen og bedrift/grunneiere inntekter. På den andre siden er de almenne interessene knyttet til alle utbyggingsområdene store, og de negative konsekvensene for disse interessene så store at en vurderer de samfunnsmessige ulempene større enn fordelene. Rådmannen tilrår at Hjelmeland kommune går i mot utbygging av alle tre prosjektene.

Rådmannens innstilling tas til etterretning. Clemens Kraft henviser til kommentarer gjengitt under uttalelser fra Fylkeskommunen og Fylkesmannen.

Stavanger Turistforening går imot utbygging og mener at siden de foreslåtte utbyggingene kommer i et område som allerede er berørt av betydelige naturinngrep, er det grunn til å være ekstra restriktiv med ytterligere tiltak.

De peker på noen punkter de er spesielt bekymret for:

- Tørrlegging av bekker, elver og fosser vil ruinere naturopplevelsen.
- Fisk vil forsvinne fra vassdraget.
- Realiseringen av planen om en betjent hytte blir vesentlig mindre attraktiv.

Clemens Kraft tar uttalelsen til etterretning, og viser samtidig til generelle kommentarer innledningsvis og spesielle kommentarer nevnt under Fylkeskommune, Fylkesmann og Kommune. Utover vil vi hevde at friluftinteressenes legitime bekymring for negative konsekvenser og interessemotsetninger i forhold til småkraftutbygging ofte viser seg å være overvurdert, dette ut fra vår erfaring med prosjekter i sammenlignbare områder.

Gjennomgående ser vi at ferdselen i berørte områder ikke reduseres. Tilgjengeligheten forbedres ofte som følge av bedre tilgang. Småkraft, som er lite arealkrevende, legger heller ikke fysiske begrensninger i forhold til lokale turistforeningers planer om nye hyttetilbud eller lignende. I Hjelmelands-prosjektene reduseres også de fysiske inngrepene som følge av at store deler av vannveiene legges i tunnel. Når dette er sagt, har vi respekt for at mange kan oppleve at naturopplevelsen forringes som følge av mindre vann i elvene.

Norsk Folkehjelp Strand og Forsand protesterer mot Clemens Kraft sine planer om utbygging av Sandvassåna, Lyngsåna og Storåna og mener at alle tre tiltak må avvises av NVE. Organisasjonen gjør rede for arbeidet siden 60-årene med redningsarbeid, løypekjøring etc. innenfor tiltaksområdene og uttrykker bekymring for at en realisering av prosjektene vil redusere natur- og friluftskvalitetene vesentlig.

Clemens Kraft tar uttalelsen til etterretning, og viser samtidig til generelle kommentarer innledningsvis og spesielle kommentarer nevnt under Fylkeskommune, Fylkesmann, Kommune og Stavanger Turistforening.

FNF Rogaland, Naturvernforbundet i Rogaland og Norges Miljøvernforbund fraråder alle at det gis konsesjon til Hjelmeland-prosjektene. Uttalelsene berører i hovedsak de samme forhold som tidligere nevnte høringsuttalelser. Disse høringspartene viser spesielt til mangler i søknadenes biologiske mangfoldrapporter. Clemens Kraft tar disse uttalelsene til etterretning, og viser samtidig til tidligere gitte kommentarer, herunder kommentar under overskriften «*Vedrørende kunnskapsgrunnlaget i søknadene og biologisk-mangfold-rapporter*».

Lyse Produksjon uttaler at omsøkt regulering av Hiavatnet er uforenelig med kravet de har til minsteslipp på Kalltveit.

Clemens Kraft mener dette kan løses ved at Storåna kraftverk får tilgang til måleverdiene nede ved Kalltveit. Dette legges inn i kraftverkets kontrollanlegg og pådraget for Storåna kraftverk kan styres slik at Lyse til enhver tid opprettholder kravert til minstevannføring på Kalltveit. Søknad om regulering av Sandvassåna er nå trukket og både Sandvassåna og Lyngsåna vil kjøres på det tilsigete som til enhver tid er tilgjengelig. Disse utbyggingene vil derfor ikke berøre vannføringen ved Kalltveit.

Lyse Elnett uttaler at det ikke er nettkapasitet til de tre prosjektene og at det derfor må gjennomføres nye detaljerte analyser av forsterkningsbehov. Clemens Kraft er kjent med dette og har inkludert de vi anser som nødvendige nettinvesteringer i utbyggingsbudsjettene.

Direktoratet for mineralforvaltning kan ikke se at de tre småkraftverkene kommer i konflikt med registrerte mineralressurser av regional eller nasjonal verdi. Clemens Kraft tar uttalelsen til etterretning.

Statens vegvesen beskriver i sin uttalelse nødvendige tiltak vedrørende avkjørsel, kabelkryssing etc. tilknyttet kraftprosjektene som skal godkjennes av Statens vegvesen. Clemens Kraft tar uttalelsen til etterretning og vil innrette seg etter dette.

Utover institusjonelle høringsparter har også privatpersoner og sameier levert høringsuttalelser.

Ullestad sameige påpeker at dersom det gis konsesjon for utbygging av Sandvassåna krever de at avløpet fordeles Lyngsåna mellom Ullestadåna og Lyngsåna slik som dokumentert i Sweco-rapport datert 17.03.11.

Uttalelsen fra Ullestad sameige tas til etterretning. Utover dette vil vi kommentere at Clemens Kraft eier kraftverket i Ullestadåna og har derfor en felles interesse med Ullestad sameige i at fordelingen av vann etter utbygging ikke endres.

Arent Greve leverer en omfattende uttalelse der han blant annet skriver at selv om reguleringen er trukket, er han bekymret for hva som vil skje med vannstanden i Sandvatnet. Clemens Kraft tar uttalelsen til etterretning. Siden reguleringen av Sandvatnet er trukket vil inntaket legges så lavt at dette ikke vil berøre vannstanden i Sandvatnet.

Egil Tjensvold, Erik Larsen, Leif Emil Egeland, Line Larsen, Rune Folkvord, Sigbjørn Schmidt, Sigmund Hatøy, Tom Ove Eskeland, Tore Breiland, Marianne Albertsen, Sigve Hia, Nils Kjetil Nessa og Lars Flatø Nessa uttaler seg negativt til enkeltprosjekter eller prosjektene som helhet hovedsakelig ut fra naturhensyn, samt bekymringer tilknyttet biologisk mangfold og friluftskvaliteter. Clemens Kraft tar til etterretning uttalelser fra private aktører og henviser til

generelle kommentarer innledningsvis og spesielle kommentarer til høringsuttalelsene fra institusjonelle høringsparter

Clemens Kraft ser frem til sluttbefaringer i uke 26 og vil bidra på best mulig måte i tilretteleggingen av dette.

Med vennlig hilsen
Clemens Kraft AS

Børge Edvardsen Klingan
Administrerende direktør